

Hallgatói életutak

Szakértői kerekasztal-beszélgetés

■ A felsőoktatásba lépéssel új fejezet nyílik a fiatalok életében, új kihívásokkal találják szembe magukat. A hallgatók előtt sok lehetőség adódik, ugyanakkor nincsenek biztos forgatókönyvek a hallgatói életútra. Kerekasztal-beszélgetésünkön a mentálhigiénés életvezetési tanácsadók és a karrier-tanácsadók szemszögéből néztük meg a hallgatói pályafutás jellemzőit, e két tanácsadási irány felől vizsgáltuk a hallgatói sikeresség kérdését. Beszélgetőtársainkkal azt is körbejártuk, miben és hogyan tudnak segíteni a hallgatóknak különböző tanácsadó szervezetek, milyen nehézségekkel küzdenek munkájuk során. ■

Beszélgetőtársaink voltak

Andrási Monika, BCE Vállalati Kapcsolatok és Karrier Iroda vezetője

Fazekas Melinda, Szegedi Tudományegyetem Karrier Irodájának szakmai vezetője

Dr. Lőrincz Ákos, Semmelweis Egyetem Karrier Irodájának vezetője

Melles Virág, ELTE Kortárs Segítő Csoport koordinátora

Puskás-Vajda Zsuzsa, Felsőoktatási Tanácsadás Egyesület (FETA) elnöke

Felsőoktatási Műhely (FeMű): *A felsőoktatásba lépés nagy változásokat hoz a fiatalok életében. Tapasztalataik szerint milyen nehézségekkel és akadályokkal szembesülnek az első éves hallgatók? Mi az, ami meglepi őket, ami sokként hat rájuk? Az adott felsőoktatási intézmény mit tud tenni a hallgatók szocializációjáért, beilleszkedésükért a hallgatói életbe?*

Puskás-Vajda Zsuzsa – FETA: Felsőoktatási Tanácsadás Egyesülete elnökeként (2009-ig Ritoók Magda látta el ezt a feladatot) úgy látom, hogy erre az átfogó kérdésre sok apró választ tudunk adni. Régóta kutatjuk, hol és mikor lehet segíteni a hallgatóknak, és úgy látjuk, hogy a felsőoktatási képzőintézmény részéről a legfontosabb a tanulási technikák tanítása lenne. Fiatal felnőttekről van szó, akiknek különböző, életkor-specifikus problémáik lehetnek, a többségnek normál, az intézményi átmenethez és a személyes fejlődési szakaszokhoz kapcsolódóak. Talán ritkábban, ha értelmiségi családban született a fiatal, egy jó gimnáziumban

érettségizett, és egy olyan képzésbe iratkozik be, amelyre már a családjában is van precedens. De annak, aki társadalmi mobilitásban van, vagy vidékről Budapestre, illetve egy másik városba kerül, vagy olyan szakmát választ, amely most éppen nem a legkurrensebb, és nem kerülhet gyorsan a munkaerőpiacra, annak már a kezdéskor nagyon meg kell dolgoznia azért, hogy legyen egy piacképes diplomája, és az egyéni fejlődése se törjön meg. Magyarországon a szolgáltatások kiépítésének következményeként különválik a karrier-tanácsadás és a mentálhigiénés életvezetési tanácsadás, a hatékony tanácsadói szolgáltatások biztosításához fontos lenne a szorosabb együttműködés.

FETA – Felsőoktatási Tanácsadás Egyesület: 1995 óta működő szakmai műhely, amelynek célja, hogy összefogja azokat a szervezeteket és szakembereket, akik a felsőoktatásba lépő és a felsőoktatásban tanulók mentálhigiénés ellátásáért dolgoznak. Az egyesület koordinálja országos szinten a felsőoktatási tanácsadásban felhasználható információs, konzultációs és terápiás módszerek alkalmazását, szupervízióját. Segítséget nyújtanak a létrehozandó intézményrendszer modelljének kialakításához, konzultációs és továbbképzési lehetőséget biztosítanak a szakemberek számára.

A tanácsadó szolgáltatások integráltsága

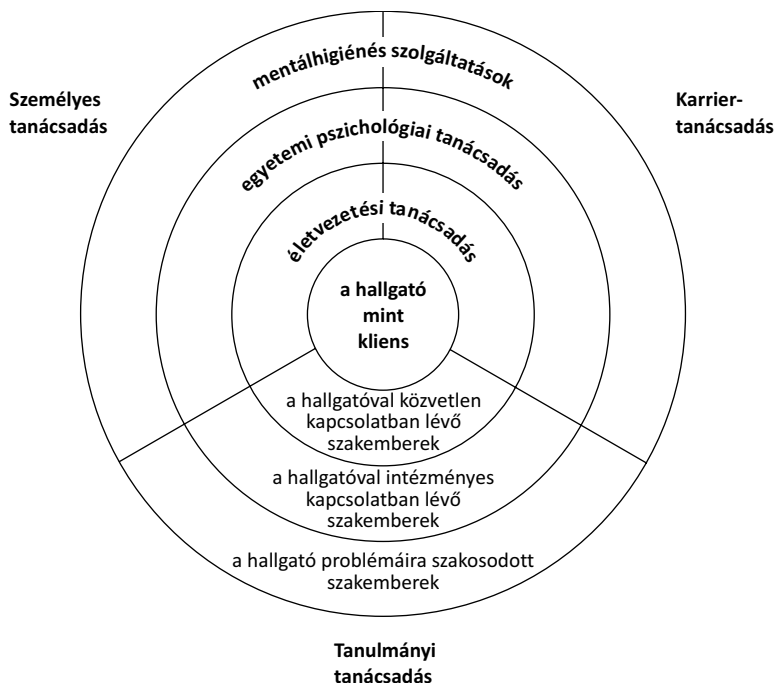
A tanácsadás a személyes tanácsadás, a karrier-tanácsadás, a tanulmányi tanácsadás, ezeken belül a mentálhigiénés, a pszichológiai és az életvezetési tanácsadások, valamint a stáb összetétele mentén professzionális és kortárs tanácsadó rendszerekre bontható. Ezek a rendszerek egyszerre két fontos jellemzővel bírnak a holisztikus hallgatóközpontú tanácsadás modelljében:

- Intézményes és adminisztratív szempontból egymásra épülő, egymást kiegészítő rendszerekről van szó, amelyek
- az eltérő szervezeti kultúrák miatt megőrzik szakmai önállóságukat.

Melles Virág – Kortárs Segítő Csoport: Az a tapasztalatom, hogy az első évesek kevésbé találják meg minket. Amikor én első éves voltam, akkor bennem is nagy volt az elveszettség érzése, rengeteg a lehetőség, de igazából nem nagyon tudni, mi hova vezet, mit lenne érdemes tenni. Mi, a kortárs segítők próbáljuk magunkat könnyen elérhetővé, feltűnővé tenni, megjelenünk például a gólyatáborokban, gólyacsomagokban, faliújságokon, kari lapokban, webes felületeken.

ELTE Kortárs Segítő Csoport: Az ELTE-n működő, a tanácsadás területével foglalkozó hallgatók szervezete. A hallgatók a kortárs segítség módszertanával szupervízió mellett végzik munkájukat. Céljuk a hallgatók egyetemi beilleszkedésének és pszichés jóllétének elősegítése. Fő tevékenységük az egyéni tanácsadás, de csoportos önismereti játékokat, filmklubot, az esélycsoportjukban pedig különféle programokat is szerveznek a hallgatóknak.

1. ábra. A holisztikus hallgatóközpontú tanácsadás modellje (Esbroeck és Watts, 1998 nyomán)

Forrás: Lisznyai Sándor tanácsadó szakpszichológus

Dr. Lőrincz Ákos – SE: Nálunk is tapasztalható tanácstalanság a hallgató részéről, hova is forduljon az egyetemen segítségért. Amióta a karrieriroda, illetve a diáktanácsadó szolgáltatunk próbálja magát promotálni, azóta az igazán tudatosan keresők előbb-utóbb találnak megoldást. Szerintem az egyik legnagyobb sokk az egyetemre érkezők számára, hogy míg a középiskola egy kézen fogó, segítő, irányító, kicsit paternalisztikusabb rendszer, addig a felsőoktatásban vilámcsapásszerűen azt mondjuk, hogy felnőttek vagytok, találjátok meg a saját utatokat, találjátok segítséget az életek irányításához. Egy nem kialakult jellemről, egy önismerettel gyenge lábon álló egyéniségről azt gondolom, hogy nagyon nehezen találja meg egy adott intézményben azt a szervezetet, amely tud neki segíteni. Nekünk az a feladatunk, hogy minél inkább ismertté tegyük magunkat, de az első évben ez roppant nehéz. Tehát jó az, ha van egy olyan szervezet, amely már rögtön az elején kézen fogja a gólyákat. Nekünk szerencsénk van, mert egyetemünkön van egy öntevékeny csoport, amely ezzel foglalkozik, és nagyon jól működik. Emellett indítottunk tanulást segítő klubot és stresszkezelő képzést, amely már első éves hallgatóknak is elérhető.

Fazekas Melinda – SZTE: A mi tapasztalatunk az, hogy az intézmény egyfelől akkor tud sokat segíteni, ha a hallgatókat segítő szervezetek egymásra találását támogatja, hiszen nagyon fontos számunkra, hogy tisztában legyünk a többiek tevékenységi körével, ne legyenek átfedések a szolgáltatásokban, egymást erősítsük azáltal, hogy a hozzánk bizonyos problémával

érkező hallgatót adott esetben másik, a témában jártasabb szervezethez irányítjuk. Például a HÖK elindította a mentorprogramot, amely nagyon jól működik, mert a mentoroknak a tanév elején egy közös fórumon keresztül minden, hallgatókat támogató szervezet bemutatkozik. A mentorok ezt követően továbbítják az információkat a mentorált első évesnek, aki tudni fogja, hogy a kérdésével, problémájával kiket tud megkeresni. Előfordult már, hogy maga a mentor jött el hozzánk tanácsadásra, így első kézből szerzett tapasztalatot arról, hogy miben milyen szintű segítséget kaphat, és ezt tudta közvetíteni a mentoráltaknak. Másfelől nagyon fontos az intézményi támogatás a megfelelő kommunikációs csatornák rendelkezésünkre bocsátásában, hiszen a hallgatók elérése, programjainkra való bevonása ezáltal sokkal hatékonyabban működhet.

TÁMOP 4.1.3. második ütem – Hallgatói szolgáltatások

A 2012 márciusában indult TÁMOP 4.1.3 II. „A felsőoktatási szolgáltatások rendszerszintű fejlesztése” című kiemelt projekt a „Hallgatói szolgáltatások fejlesztése” alprojekttel egészült ki. Az új tartalom egyik alapvető célkitűzése, hogy feltérképezze az egyes felsőoktatási intézmények hallgatói szolgáltatások fejlesztésével kapcsolatos tevékenységeit, és a hazai és nemzetközi példák, jó gyakorlatok monitorozásának eszközével, ezen információkat a célközönség felé közvetítve egyfajta központi támogatást, segítséget nyújtson az intézményi szakemberek számára. A megvalósítás szakmai feladatai kiterjednek a karrier-, alumni- és az ún. komplex hallgatói tanácsadással összefüggő szolgáltatások és tevékenységek körére.

Puskás-Vajda Zsuzsa – FETA: Úgy tudom, hogy Szegeden a mentálhigiénés életvezetési tanácsadás és a karrieriroda nagyon szorosan együttműködnek. Ez nem általános. A FETA legutóbb – a Tempus Közalapítvány megbízásából 2009-ben és 2010-ben – végzett, a felsőoktatási tanácsadás intézményeinek működését vizsgáló kutatásaiból kiderül, hogy nagyon esetleges az együttműködés a különböző hallgatói szolgáltatási helyek között. A továbbküldési utak, ahogy a fogalmat a tanácsadásban használjuk, esetlegesek. Nagyon sok emberi energiát és az összességében kevés pénzből viszonylag sokat fordítanak arra, hogy ez, a most már oktatási törvényben is nevesített szolgáltatás optimális feladatmegosztásban, átfedések nélkül, hatékonyan működjön. A FETA civil szervezetként megtanult hálózatokat építeni, különösen a mentálhigiénés életvezetési tanácsadásban és a kortárssegítésben, illetve a hallgatói mobilitást segítő szolgáltatásokban, gondolok itt az Erasmus-ösztöndíjas hallgatókra.

FeMű: *A karrierirodák esetében milyen szintű az irodák közötti együttműködés? Hogyan tartják az irodák a kapcsolatot egymással vagy egyéb civil szervezetekkel?*

Fazekas Melinda – SZTE: Az Ifjúsági Koordinációs és Szolgáltató Egyesület (IKSZE) mint civil szerveződés régóta foglalkozik ezzel. Ők azok, akik folyamatosan képzéseket, alkalmakat biztosítanak számunkra a találkozásra, tapasztalatcserére. Ilyen alkalmakkor sok jó közös ötlet és elképzelés születik egyfelől. Másfelől nagyon jó a szemléletük, szakmai erőt adnak min-

denkinek ahhoz, hogy lelkesen tegye a dolgát, illetve tudja azt, hogy ott kihez fordulhat segítségért adott esetben.

IKSZE – Ifjúsági Koordinációs és Szolgáltató Egyesület: A 2004-ben alakult egyesület gyakorlati megoldásokkal segíti a közép- és felsőoktatásban, valamint a szakképzésben tanuló fiatalokat a tudatos életpálya-tervezésben, a munkaerőpiacon való elhelyezkedésben, illetve a velük foglalkozó szakembereknek nyújt szakmai segítséget. Főbb tevékenységeik: szolgáltató szakemberek kiképzése és továbbképzése, munkájuk támogatása, hálózatépítés, életpálya- és karriertervezést támogató szolgáltatások fejlesztése, megvalósítása és intézményi integrációja, szervezetfejlesztés, vezetésfejlesztés.

FeMű: *A felsőoktatási intézmények mennyire támogatják a karrierirodák működését? Milyen a kapcsolatuk?*

Fazekas Melinda – SZTE: Az esetek többségében az egyetemmel közösen pályázunk. A soron következő TÁMOP-pályázat kapcsán is azon dolgozunk, hogy erősebb legyen az egyetem- karrieriroda kapcsolat. A karrieriroda egy nonprofit kft. keretein belül működik, ami gyorsabb ügymenetet és rugalmasabb reakciót tesz lehetővé, viszont a hozzávetőlegesen 30 000-es hallgatósághoz is nehezebben jutunk el, ezért kiemelten fontos a karok együttműködő hozzáállása.

Lőrincz Ákos – SE: A karrieriroda nálunk az egyetem egyik szervezeti egységéként indult útnak. Mi leginkább az egyetemi ügyintézés nehézségeivel küzdünk. Míg egy kft., egy független szervezet adott esetben gyorsabban és hatékonyabban tud ügyet intézni, addig egy állami tulajdonú egyetem részeként megvannak azok az elvárások, azok a kötött formák, amelyekben mozoghatunk. Ennek vannak előnyei, és vannak hátrányai is. Azt gondolom, hogy még nem alakult ki általában a karrieriroda-egyetem kapcsolat tökéletesen, és bízom benne, hogy az elkövetkezendő 5-10 évben ki fog alakulni az a viszonyrendszer, többek között a törvénynek köszönhetően, amelyben a karrierirodák vagy karrierközpontok megtalálják a tényleges és hatékony helyüket az egyetemen.

Melles Virág – Kortárs Segítő Csoport: Az ELTE-n a kortárs segítő csoport elég speciális ebből a szempontból, mivel ez egy teljes mértékben alulról jövő kezdeményezés volt, és elég önállóak vagyunk. A szakmai vezetőnk az ELTE Életvezetési Diáktanácsadó-jában pszichológus, az infrastruktúrát az egyetemről kapjuk, de maga a csoport önszervező és autonóm. Ez azzal jár, hogy kevés hivatalos kapcsolatunk van az egyetemmel, HÖK-ösökkel, de törekszünk velük a szakmai együttműködés kialakítására. A többi szervezettel is kevés a kapcsolatunk, eddig eléggé szeparáltan próbáltuk a hallgatókat megközelíteni, most szeretnénk nyitni feléjük, csak ez lassan megy, sok utánajárással.

Puskás-Vajda Zsuzsa – FETA: Az oktatási törvény végrehajtási rendeletében nincs specifikálva, hogy a mentálhigiénés életvezetési tanácsadást mint szolgáltatást miből finanszírozza az egyetem, míg a karrierirodák esetében ez formalizált. Azt lehet látni, mindenhol várólisták vannak az egyéni tanácsadásra vagy például egy csoportos stresszkezelő tréningre. Kapcsolat tehát van a diákokkal, de a szolgáltatás finanszírozása problémás.

Andrási Monika – BCE: Az intézményi támogatottságunkat mi sem jelzi jobban, mint az, hogy egyetemi szervezeti egységként működik a karrierirodánk, ami valamelyest garantálja a kapcsolatot, ám időnként nem könnyű a dolgunk. A változó világban változó fókuszokat kapunk, ennek ellenére igyekszünk helytállni. Nemcsak az egyetemen belüli szervezeti egységekkel, hanem a formális és nem formális hallgatói szervezetekkel, illetve kutatókkal és az egyetemi adminisztrációval is próbálunk szót érteni. Sikeresnek tekinthető emellett az együttműködésünk több hazai és nemzetközi szakmai szervezettel is.

FeMű: *Milyenek látják a hallgatók életvezetési kompetenciáit, miben kell, illetve kellene őket segíteni? Milyen a hallgatók mentális egészsége?*

Melles Virág – Kortárs Segítő Csoport: Most végeztünk egy kutatást arról, milyen problémákkal néznek szembe a hallgatók. Azt is megkérdeztük, hogy szerintük egy átlagos hallgató, illetve ők maguk kérnének-e az adott ügyben segítséget. Szociális kompetenciákkal, tanulási kompetenciákkal, párkapcsolattal, családdal kapcsolatos problémák esetében elég magas százalékban jelölték meg, hogy egy átlagos hallgatónak ez a problémája. Kisebb százalékban írták, hogy ez önékik probléma. Nagyon alacsony százalékban írták, hogy felkeresnének egy kortárs segítőt vagy a diáktanácsadót. Azt hiszem, nagyon fontos lenne, hogy a pszichológiai kultúrát el tudjuk terjeszteni, mert még mindig az a felfogás él, hogy az megy pszichológushoz, aki bolond. A tanácsadói szolgáltatást igénybe venni a diákok számára még mindig nagyon kellemetlen. Azt tapasztaljuk, hogy akik eljönnek hozzánk, beilleszkedési nehézségekkel, szorongással, tanulási nehézségekkel küzdenek. Nagyon sokan az „elvesztettem a lelkesedésemet”, „nem tudom, hogy mi legyen – hogy legyen” érzéséről számolnak be. Érdemes lenne azzal is foglalkozni, támogatni, hogy merjék ezt a hallgatók vállalni, és ne azt érezzék, hogy segítséget az kér, aki nem tud már mit kezdeni a problémáival, hanem az, aki szeretne előrelépni.

Fazekas Melinda – SZTE: A Szegedi Tudományegyetem Életvezetési Tanácsadó Központjában néhány éve vezették be az online pszichológiai tanácsadást, mely anonimitásán keresztül lehetővé tette, hogy a hallgatók könnyebben vegyék fel velünk a kapcsolatot. Ezt követően több hallgatónál arra is volt példa, hogy idővel személyes tanácsadásra váltottak át.

Puskás-Vajda Zsuzsa – FETA: Lisznyai Sándor, a FETA ügyvezető elnöke, mentálhigiénés tanácsadó klinikai szakpszichológus az utóbbi években végzett kutatásai eredményei szerint a felsőoktatásban tanuló fiatalok több mint fele hátrányos szocioökonómiai státuszú, általában nehéz családi körülmények között élnek, és halmozottan hátrányos helyzetűek. A kutatások részletezik ezen hátrányok típusait, amelyek veszélyeztető tényezők komoly mentálhigiénés problémák kialakulásában: faluból, kisvárosból bejárók, kollégiumban élők, alacsony szocioökonómiai státuszúak, kisebbségek képviselői családi problémákkal küzdenek, az eredeti családjukban előfordultak mentálhigiénés problémák. A lemorzsolódáshoz vezető anyagi problémák mellett jelentősek a mentálhigiénés okokra visszavezethető veszélyeztető tényezők. Kiss István 2009-es kutatása szerint ez a felsőoktatásban tanulók 30%-ára érvényes.

A kritikus mentálhigiénés állapottal jellemezhető hallgatók száma a kutatások alapján hozzávetőlegesen 7-8%-a a hallgatói összlétszámnak, ami egy 30 ezres nagy egyetemen hozzávetőleg 2000 főt jelent.

A mentálhigiénés állapotot legtöbbször a depresszió, a szorongás és a neuroticitás személyiségjellemzőivel mérjük. A kritikus 7-8% körülbelül fele keresi vagy keresné fel – ha van lehetősége – az egyetemi tanácsadó központok nyújtotta segítséget a felmérések szerint.

Forrás: Lisznyai Sándor tanácsadó szakpszichológus

Andrási Monika – BCE: *Mit jelent, hogy „elég sokan”, hogy „legtöbben”? Mit takar ez a szám?*

Puskás-Vajda Zsuzsa – FETA: Akkor lehetne pontosan megadni, ha lennének reprezentatív adataink, de nincsenek. Azt tudjuk, hogy van néhány mentálhigiénés tanácsadó, aki dolgozik, és rengeteg kliense van. Azt is tudjuk nagyobb országos vizsgálatokból, hogy sokkal több diák van olyan helyzetben, hogy segítségért fordulhatnának. Ami nagyon érdekes, hogy a nemzetközi szakirodalomban sincs konszenzuálisan számosítva ennek a szolgáltatásnak a hasznossága. Mi azt mondjuk: kell a diákoknak segítség. Az, aki a szolgáltatásra fordított pénz megtérülése felől nézi, azt mondja: tessék bemutatni a megtérülés mikéntjét. A karrierirodáknál meg lehet mérni, hogy vállal állást vagy nem vállal. Az, hogy valaki eljár egy hatalkalmas tanácsadásra vagy akár terápiára, nem kerül be ebbe a logikába, indirekt a hatása.

Andrási Monika – BCE: Meggyőződésem, hogy egyetlen karrieriroda hatékonysága, eredményessége sem mérhető számokkal, annak ellenére nem, hogy valószínűleg jobban mérhető az, ha valaki egyszer eljön, kitölti a lapot, majd fölveszik egy állásra. Például ha három nap múlva ismétetlen szabad lesz a munkaerőpiacon, az már nincsen benne a számokban. A számokra való igényt mi sem mutatja jobban, mint az, hogy idén el kellett készíteni minden felsőoktatási intézménynek az intézményfejlesztési tervet (ezek az egyetemek stratégiai tervei, amelyekben külön részek foglalkoznak karriertervezéssel, tanácsadással, pályakövetéssel), amelyhez a mi irodánknak inputként például azt az adatsomagot kellett összegyűjteni, hány hallgató kapott bármilyen tanácsot egyetemünkön. E szám előállítása nem volt könnyű, hiszen a TÁMOP-pályázatokig például nem vezettük azt, hogy naponta hányan jönnek be az irodába. Megjegyzem, a nagyvilágban ezt nem így szokták csinálni...

Puskás-Vajda Zsuzsa – FETA: 2006–2007-ben a ROP-3.3.1-05/1.-2005-03-0001/35. számú „ELTE Hallgatói Karrier és Szolgáltató Központ” című projekt keretében a FETA 393 fő (2 007 tanácsadási óra) számára biztosított pszichológiai, életvezetési tanácsadási szolgáltatásokat, személyes segítséget. A projekt zárásaként Papp Ildikó kolléganőnk összegezte a bejövő problémákat a regisztrációs lapok alapján. 2012-es példa: egy fő pszichológus az ELTE Lágymányosi Tanácsadójában például márciusban 24 emberrel találkozott, ez óraszámban több, a kliensek általában több alkalommal térnek vissza. A tapasztalat azt mutatja, ha nem a ráfordítható összeg, hanem a hallgatók igénye szabja meg a tanácsadók számát, akkor a szolgáltatást igénybevevők száma magasabb. Az online tanácsadás is egy lehetőség. A Wiegiersma-féle tanácsadási modell öt szintje közül a legtágabb, legnagyobb csoport az információs tanácsadást igénylők csoportja, az lehet akár online tanácsadás is, de például a párkapcsolati problémákat – szerintem – nem lehet online megoldani.

1. táblázat. Bejövő problémák megoszlása és az átlagos ülésszám szórása (Papp Ildikó 2008: 127)

BEJÖVŐ PROBLÉMÁK (N=254)	Megoszlása*	Átlagos ülésszám (db)	Szórás
1. Kapcsolati problémák családdal	112	7,46	5,30
2. Párkapcsolati, házassági problémák	100	7,53	5,73
3. Adaptációs problémák	83	5,81	4,89
4. Tanulmányok, pályaváltás, pályakorrekció	79	6,61	5,60
5. Tanulmányi problémák	63	4,78	3,79
6. Kapcsolati problémák (tanárokkal, társakkal, munkatársakkal)	54	7,50	6,12
7. Tanulmányi munkával kapcsolatos egyéb feszültség	50	7,20	4,78
8. Szexuális problémák	41	8,02	5,22
9. Lemorzsolódási veszély	41	6,44	4,93
10. Vizsgafeszültség	40	7,88	6,75
11. Egyetem utáni munkavállalás	32	6,50	5,60
12. Tanulmányokkal párhuzamos munkavállalás	31	9,65	6,40
13. Információs tanácsadás	26	3,31	2,13
14. Saját karon belüli karrierépítés	15	7,53	6,33
15. Továbbtanulás, felsőfokú tanulmányok előtt	14	4,07	2,70
16. Saját karon kívüli karrierépítés	14	4,00	3,40
17. Külföldi ösztöndíj	13	5,69	3,66
18. Tanulmányokkal kapcsolatos gyakorlóhelyen felmerülő problémák	6	8,17	4,36
19. Lemorzsolódás után	2	8,00	2,93

* Mivel egy kliens több problémát is hozhat, a jelen válaszok megoszlása meghaladja az N-ben megadott számot.

Papp Ildikó 2008.: A segítségkérés okai. Bejövő problémák az ELTE PPK Életvezetési Tanácsadó 2006-2007-es esetforgalmában. In: Puskás-Vajda Zs. – Lisznyai S. (szerk.): *Pályautak. A felsőoktatásban végzettek munka-piacra lépését segítő erőforrások*. Budapest: FETA könyvek 3.

Andrási Monika – BCE: Az online tanácsadás is egy elszámolható egység.

Lőrincz Ákos – SE: Sajnos mindig azt a számot látjuk, amit a kapacitás bír. Nálunk most már öt-hat éve működik mentálhigiénés tanácsadás, és nem tudunk annyi pszichológust vagy tanácsadót bevonni ebbe a programba, akik ne lettek volna 100%-ig vagy afölött leterhelve. Az a szám, hogy évente egy 11 ezer fős egyetemen száz hallgató fordul diáktanácsadóhoz, nem

mutatja a valódi problémát és a valódi igény mennyiséget, mert nyilván ez a száz legsúlyosabb eset. Rengeteg olyan hallgató van, aki adott esetben egy karrier-tanácsadásra, pályatervezési vagy pályamódosítási tanácsadásra esik be, és azt látjuk, hogy nem ott kezdődne a probléma megoldása, hanem kellene pszichológiai segítség is. Ilyenkor felhívom a pszichológust, van-e még hely. Persze, három hónappal később.

Tehát az a gondunk, hogy nem tudunk annyi mentálhigiénés tanácsadót csatarendbe állítani, amennyire szükség van. Egyébként ugyanez igaz a külföldi hallgatók esetében is, az angol nyelvű tanácsadásra meghirdetett helyek pillanatok alatt megteltek. Ők olyan kultúrából jönnek, ahol nincs az a negatív hozzáállás a pszichológia iránt, mint Magyarországon, még nagyobb igényt tanúsítanak a tanácsadásra. Nem tudjuk kielégíteni az igényeket, egyszerűen sem szakképzett munkaerő, sem pedig az ehhez szükséges forrás nem áll rendelkezésre, minden jó szándék ellenére.

Fazekas Melinda – SZTE: Hozzám sok friss diplomás jön karrier-tanácsadásra, és sokszor látom, hogy szükség lenne mentálhigiénés tanácsadásra is, de már nem hallgatók, tehát elvileg nem jogosultak az életvezetési tanácsadó központ egyébként is maximálisan telített szolgáltatásaira. Nagyon elhúzódik az álláskeresés, a munkába állás folyamata, és ha például valakinek bölcsészdiplomája van, kiforratlan, hogy merre szeretne elindulni, mert a végzés előtt nem foglalkozott karriertervezéssel, és tegyük fel, családi okokból kifolyólag csak a régióban gondolkozhat, akkor igen szűkös lehetőségekkel találkozhat, a folyamatos kudarcélmény pedig nyilván negatívan hat a mentális egészségére. És ilyenkor persze nem csak az én segítségemre van szüksége, és sajnos egyre gyakrabban futok ilyen esetekbe.

Puskás-Vajda Zsuzsa – FETA: A FETA keretein belül nagyon sok energiát fordítunk arra, hogy legyenek továbbküldési utak, ezek jobbára informálisak. A hallgatói normatívából lehet, hogy erre is el kellene különíteni.

Andrási Monika – BCE: Engem az érdekelne, ki fogja továbbküldeni ebben a rendszerben a hallgatókat más szakértőkhöz, más területekre. Vajon azok a hallgatók, akik például karrierirodában segítenek? Például az a mérnök vagy közgazdász hallgató, aki a másiknak ad karriertanácsot, vajon mely ponton fogja azt gondolni, hogy ehhez én már nem értek?

Puskás-Vajda Zsuzsa – FETA: Akkor lenne strukturált ez a szolgáltatási csokor, ha mindenki pontosan tudná az ő kompetenciaterületét, és azt is, hogy mire jogosítják föl azok a képességek vagy az a képzettség, amellyel ő rendelkezik. Feltételezem, a karrier-tanácsadó diák ki van arra képezve, mikor kell azt mondania: ez nem az én asztalom. És a megfelelő helyre továbbküldi a segítségkérőt.

Melles Virág – Kortárs Segítő Csoport: Az lenne inkább a fontos, hogy elérhetővé, láthatóvá tegyük a lehetőségeket. Hogy amikor a hallgató úgy érzi, szüksége lenne valamilyen segítségre, ismerje a különböző szolgáltatásokat, és el tudja dönteni, mit akar igénybe venni. Fontos az is, hogy ismerjék egymást a segítő szervezetek, a karrierirodában tudjanak az életvezetési tanácsadásról, mert itt az ELTE-n ezen még van mit fejleszteni. Az lenne a cél, hogy ne küldözgetni

kelljen az embereket, hanem hogy láthatóak legyenek a lehetőségek, és aki szükségét érzi, az válassza azt, hogy elmegy. Amúgy is az egy elég fontos tényező, hogy aki akar változtatni a helyzetén, az fog tudni, és akit küldenek, ott még azon is dolgozni kell, hogy egyáltalán akarjon változtatni a helyzetén.

Lőrincz Ákos – SE: A hallgatói utak tényleg rögzösek. Mi letettünk arról, hogy sikerül intézményszintűen egy olyan szemléletet átadni a közeljövőben, hogy lejtessen egy pálya a diáktanácsadónkhoz. Mi azt látjuk, azzal úgyis be fog valaki jönni a karrierrodába, hogy rosszak az eredményei. Az, hogy valakinek rossz az eredménye, az több mindenre vezethető vissza. Feltételezem, aki bejut erre az egyetemre, annál akár valamilyen frusztráció, mentális probléma is lehet a háttérben, nem feltétlenül képességbeli hiány. Mi arra igyekszünk felhívni a karrier-tanácsadóink figyelmét, hogy ezt szondázzák, és ha látják, akkor azonnal küldjék tovább, annak ellenére is, hogy tanulnak pszichológiát, pszichiátriát. Szeretnénk megóvni a karrier-tanácsadóinkat a kudarcától, és szeretnénk a hallgatóknak is lehetőség szerint a legmegfelelőbb tanácsadást nyújtani. Így jutottunk el megint oda, hogy azért leterheltek a klinikai szakpszichológusaink, pszichológusaink, mert pillanatok alatt azon veszik észre magukat, hogy megint továbbküldtük a hallgatót. Az egy nagyon jó kérdés, hogy mi az, amit alsóbb szinten meg tudnánk oldani, ki az, aki ebben kompetens.

Puskás-Vajda Zsuzsa – FETA: A pszichológus hallgatók és az orvostanhallgatók az alapképzésük során elsajátítják a segítő foglalkozás elméletét, ezt egészítik ki a speciális képzések és a szupervízió. A mérnök, közgazdász stb. alapképzettségű kortárs segítőik felkészítése ettől eltérő mintát követ. De az általában érvényes: csak az ülhet az asztal túloldalán, aki kompetens. Arról is meg vagyok győződve, hogy az a legfontosabb tudás, hogy a tanácsadónak reflektívnek kell lenni a saját munkájára, és tudnia kell, mikor és kihez kell a klienst továbbküldenie.

FeMű: *Az életkezdési krízishez hozzájárulhat a félelem a munkába állástól. Mit tapasztalnak a tanácsadói munkájuk folyamán, mennyire felkészültek a hallgatók a választott pályájukra? Ismerik-e az elvárásokat, tisztában vannak-e a munka világával? Mennyire látják őket tudatosnak a hallgatói útjuk, a pályájuk megtervezésében? Az intézmények hogyan segítik a szakmai szocializációt?*

Melles Virág – Kortárs Segítő Csoport: Pszichológia szakon mindenkit sokként ér, amikor második, harmadik év körül valaki elmondja, milyen képzési rendszer áll még előttünk, miután befejeztük az egyetemet: ahhoz – például – még nagyjából tíz évet kell tanulni, hogy valaki terápiát végezhesen. Ezután szokott beindulni a tervezés, az előgondolkodás. Nálunk nagyon jellemző az önkéntesség, nagyon sokan segítenek alapítványoknál, kórházakban, ahová csak el lehet jutni, oda bekéredzhetnek a hallgatók. A sokk után kezdenek el azzal foglalkozni, hogyan lesz valakinek állása, mert nagyon telített a szakma. Másrésztől keveslem az egyetemen a gyakorlati képzést, bár ez most mintha változna. A kortárs segítő csoportnak nagy előnye, hogy egy olyan közeg, ahol az ember szocializálódik a szakmára, elkezd kialakulni és megszilárdulni a szakmai identitása.

Lőrincz Ákos – SE: Az egészségügyben az oktatás gyakorlatorientált, szinte minden karunkon a hallgatók a tanulmányaik túlnyomó többségét gyakorlati helyen töltik. Ami kérdésként felmerül, az mindig a gyakorlat minősége. Gyakorlatihely-függő, mennyit tud a hallgató egy gyakorlatból profitálni, és minthogy körforgás van, előbb-utóbb minden hallgató kerül olyan helyre, ahol a megfelelő szemléletet el tudja sajátítani. Ennek ellenére döbbenetes sok még mindig a munka világába kikerülés. Egészen addig, ameddig a hallgató gyakorlatként vesz részt a munkában, addig a felelősséget nem teljes egészében kell viselnie. Abban a pillanatban, mikor az elvállalt munkáért már ténylegesen ő lesz felelős, akkor a kritika frekvenciája is drasztikusan megnő, illetve mindennek a pszichés vonzata, a stressz is drasztikusan növekszik. Ennek az elviselésére, ennek a kezelésére fel kell készülni. Ebben ad támogatást nálunk a kortárssegítés, az ún. orvosi Bálint-csoportok. De azt gondolom, hogy ez nem rendszerjellegű, nagyon szűken tekint az általános orvosokra, ez nem lesz általános megoldás.

Andrási Monika – BCE: Vannak olyanok, akik már gólyaként tudják, hogy mit akarnak. Egy közgazdásznak nagyon sok lehetősége van. Ha a hallgató szerencsés, és komolyan veszi a tanulmányait, akkor végül is harmadévre, az alapképzés végére, amikor a kötelező szakmai gyakorlatra kerül sor, már egy kicsit több rálátása van a szakmára. Nekem már az is tetszik, hogyha egy hallgató azt mondja: tudom, hogy mivel nem akarok foglalkozni. Mert ez is egyfajta választás. Majd elérkezik a mesterképzés, és jönnek azzal a hallgatók, hogy „uram, én nem ezt a lovat akartam”. Az állomások között nagyon sokat kell tenni, és mindenkinek tennie kell. Például az akadémiai életnek, az oktató kollégáknak ugyanúgy, mint az adminisztrátoroknak; a kortárs tanácsadó központnak, karrierirodának nagyon együtt kellene dolgozniuk, hogy ne az legyen a kép sok végzett corvinusosról, hogy „bár nagy a mellényük, nem is tudják, mit akarnak”. Egyébként egyre több alkalommal látom, hogy a karrier-tanácsadás egy részének azzal kell foglalkoznia: ki vagy te, merre tartasz, bár ezt nem feltétlenül akkor és ott kellene átgondolnia a hallgatónak, hanem már jóval korábban.

Fazekas Melinda – SZTE: Nagyon sokszor nem tudják a hallgatók, milyen irányok lehetőségek adott képzettséggel és szakmai érdeklődéssel. Ha eljönnek karrier-tanácsadásra, sok új alternatívát, speciális álláskereső technikát tudunk javasolni, ezek nagy részének azonban, hozzáteszem, önállóan is utána tudnának járni. Sajnos nem tájékozódnak eléggé a munkaerő-piaci lehetőségekről, aktualitásokról, elvárásokról sem. Egy cég például, amellyel régóta jó partnerséget ápolunk, és kifejezetten a mi egyetemünkről szerették volna tehetséges hallgatókat le vadászni, azt jelezte vissza, hogy a hallgatóink szakmailag megfeleltek a kiválasztási folyamat során, de személyes kompetenciákban, önérvényesítésben az elvárthoz képest alulteljesítettek, ezért közös képzést indítottunk ezen probléma orvoslására. És bár egyébként is sok a karrieriroda által szervezett ingyenes készségfejlesztő tréning, résztvett a hallgatók kis hányadának tudunk csak biztosítani (hiszen legfeljebb 12 fővel működik hatékonyan egy-egy tréning). A készségfejlesztést kurzusok formájában is be kellene építeni az oktatásba. A közgazdászoknál már van a választható tantárgyak között készségfejlesztő tréning, amivel sokan élnek is, de a többi karon ilyen szempontból nagy lemaradás van.

FeMű: *Az is nagyon jó önismereti, készségfejlesztési tréning, ha a hallgató külföldre megy tanulmányokat folytatni. Mennyire nyitottak a hallgatók arra, hogy külföldön tanuljanak, és mennyire tudják ezt a szakmai jövőjük javára fordítani?*

Puskás-Vajda Zsuzsa – FETA: A FETA kutatási adataiból nyilvánvaló, hogy a megkérdezett diákok azért mennek, mert világot akarnak látni és nyelvet tanulni. Ez EU-s szinten is jellemző: a hallgatók azt akarják megtapasztalni, milyen külföldön, miben más. Kapcsolatokat akarnak építeni, világot látni, és mellette van még a tanulás is. Az ELTE nemzetközi osztálya segítségével 2009-ben végeztünk egy kis mintás kvantitatív vizsgálatot, 2010-ben a Tempus Közalapítvány megbízásából egy kvalitatív vizsgálatot: azt láttuk, hogy akik először voltak külföldön, azoknak nagy feladat visszajönni, újra be kell csatornázniuk magukat az ELTE, illetve a kibocsátó egyetem oktatási rendjébe, tanár-diák viszonylatába. Szükségük lenne legalább egy élményfeldolgozó csoportra. A readaptáció folyamatát nézve sokszor nagyon erős indulatok és érzelmek keletkeznek a visszatéréskor: miért kell nekem ide visszajönnöm? Viszont arról is beszámolnak, mennyi mindent megtanultak, hogy megerősödnek ebben az új helyzetben. A rálátás egy nagyon fontos mozzanat: az ember rá tud saját magára tekinteni, és erre nincs jobb alkalom, mint amikor a fiatal elmegy például három hónapra Amszterdamba, aztán hazajön Budapestre. A tapasztalatokat nagyon jól beépítik a hallgatók a munkavállalás folyamatába is.

Lőrincz Ákos – SE: Kiemelten fontos a külföldi ösztöndíj, és ilyen szempontból az egészségügyi oktatás, egészségügyi képzés pontos megfelelője bármelyik másik terület képzésének. Az, hogy valaki 3-4-5 hónapot évente külföldön tölt, a gyakorlati önismeretnek az egyik legerőteljesebb megnyilvánulása. Nemcsak egy másik világnak az egészségügyi rendszerét, szemléletét ismeri meg, hanem saját magát, illetve a saját képzését is jobban meg tudja ítélni. Mindenképpen úgy gondoljuk, hogy ez egy fontos érték, ezért is győzködjük a hallgatóinkat, hogy menjenek ki tanulmányútra, gyakorlatra. Valamit megismerni valaminek a tükrében lehet. Egy másik vetülete a hallgatóknál, hogy ez egy nagyon jó eszköz a kiegészítő megelőzésére. Nálunk ismert jelenség, hogy belefásul a hallgató a rengeteg tennivalóba, a pszichés terhekbe, a felelősségviselésbe. Ha kimegy külföldi tanulmányútra, kicsit kitisztul a feje, más környezetbe kerül, sokkal könnyebben tudja a későbbiekben itthon is folytatni a tanulmányait. A pályakezdők szintjén viszont egy újabb szempont jelenik meg, és ez már sokkal inkább egy karrierorientált szempont. Sem az egészségügyben, sem máshol a külföldi tapasztalatszerzés nélkül nem lehet hitelesen előre haladni, és nehéz karriert építeni. Ami fokozottabban vonatkozik ránk a jelenlegi helyzetben, hogy vissza is kell jönni. Az egészségügyi képzés és az egészségügyi kormányzat feladata annak megoldása, hogy hazaváró állapot uralkodjon Magyarországon, hogy a friss diplomás jöjjön haza, és tudjuk itthon tartani a szakképzett, felkészült munkaerőt.

FeMű: *Melyikbe kell nagyobb energiát fektetni: meggyőzni a hallgatót, hogy menjen ki tanulni, vagy az, hogy jöjjön haza?*

Lőrincz Ákos – SE: Most, 2012-ben abba, hogy jöjjön haza. Nekünk az az álláspontunk, hogy nem szerencsés, hogy a hallgató nem az egyetem alatt megy ki, hanem közvetlenül a diplomaszerezés után. Nagyon érzékeny életszakasz ez párkapcsolati, családalapítási szem-

pontból. Ha kimegy egy 24-25 éves frissdiplomás külföldre, ott eltölt három évet, biztos, hogy családot fog alapítani, ha szeretne családot. Akinek családja van külföldön, egy külföldi házastárssal sokkal nehezebben fog hazajönni. Mi azt pártolnánk, hogy az itthon is megszerezhető alapkészségeket szerezzék meg az itthoni egészségügyi rendszerben. A szakmai alapokat meg lehet Magyarországon tanulni. 3-4-5 éves itthoni munkavállalás után érdemes külföldre menni, amikor valami extrát, sokkal többet tudna hazahozni. Illetve itthon talán várja a család, óvodába kell küldeni a gyereket és így tovább. Ez nagyon erős horgonyzó tényező. Remélem, hogy jól gondoljuk ezt.

Andrási Monika – BCE: A Corvinusnak viszonylag jó számai vannak a bejövő-kimenő hallgatóknál, illetve szakmai gyakorlati programoknál nemzetközi téren. Az Erasmus-programban az előző akadémiai évben 78-80 hallgatót tudtunk kiküldeni külföldi szakmai gyakorlatra. Ehhez egyébként a korábban már citált TÁMOP-programból még legalább 68-70-et ki tudtunk volna, ha akartak volna menni. Mikor 2009–2010-ben elkezdjük írni a TÁMOP-pályázatokat, amelyeknek egy része nemzetközi mobilitásra fókuszált, és tekintve azt, hogy a bolognai rendszerben kötelező a szakmai gyakorlat, mi azt vélelmeztük, hogy a hallgatóinknak egy jó része majd külföldön akarja a szakmai gyakorlatát elvégezni. Ma ezzel szemben azt kell mondanom: túlbecsültük a hallgatóink vágyait, szándékait, és vért izzadunk, hogy elmagyarázzuk nekik, miért jó külföldön gyakorlatot szerezni. A pályázatban lejjebb vettük ezeket a tervezett mobilitási számokat, de nagyon sírt mindkét szemünk akkor, amikor azt mondtuk, hogy ugyan több tízmilliót terveztünk még arra elkölteni, hogy külföldi szakmai gyakorlatokat támogassunk, ám csoportosítsuk át a tevékenységeket, hogy más, a célcsoport igényeivel összhangban lévő feladatot tudjunk ellátni. Ha a nemzetközi mobilitásba bele vesszük a tanulási szándékokat is, azt, hogy miért megy ki külföldre, nekem tetszik az a gondolat: azért, hogy világot lásson. Mi az Erasmus szakmai gyakorlatosok kiválasztásánál jó alaposan megsűrjük (online teszteléstől kezdve a céges interjúkig) azokat az embereket, akik kimehetnek ösztöndíjjal szakmai gyakorlatra. Majd egyszer csak kiderült, hogy a legfontosabb dolog az, ki akar-e egyáltalán menni a hallgató. Jelen pillanatban azzal küzdünk, hogy egyrészt mit kezd majd magával, hogyha visszajön. Szerintem arra nem fordítunk egyáltalán figyelmet, hogy fél évet, egy évet kint tölt egy hallgató, és utána milyen visszatérési élményei vannak. A másik kérdéskör pedig az, hogy a nemzetközi tanulmányoknál a kimenő hallgatói létszám sokkal több, 500-as nagyságrendű a Corvinuson, szemben a szakmai gyakorlatos csapat 70-80-as számával. Ennek az arányát vajon mennyire lehet vagy kell-e változtatni? Hiszen a tanulmányok esetében oda küldöm, ahol van hely, előre egyeztetett egyetemközi szerződések alapján. A szakmai gyakorlat nem ilyen: egyeztetni kell előre az adott cégekkel, és hiába van 3-400 cég a kínálati palettán, akivel már kapcsolatba kerültünk az elmúlt öt évben, többnyire az a jellemző, aki talál magának egy befogadó céget, az megy külföldre gyakorlatra. Ezzel szerintem el is mondtuk a szándékok közötti különbséget.

FeMű: *Milyen félelmek tartják vissza a hallgatókat a külföldi ösztöndíjaktól?*

Puskás-Vajda Zsuzsa – FETA: Én tényeket tudok hazai kutatási adatokból, és a nemzetközi adatok is azt mutatják, hogy a megpályázható Erasmus-ösztöndíj összegéből nem lehet fedezni a költségeket. Országonként eltérő összeggel szükséges kiegészíteni. Nem általános, hogy

a magyarországi kibocsátó család anyagi helyzete megengedi, hogy támogassa gyermeke Erasmus-ösztöndíjbüzdését nagyjából 2 000 euróval. Amíg átutalják az ösztöndíjakat, addig is kell enni, lakást bérelni. Ha olyan diákról van szó, aki itthon is dolgozik, aki nem kap anyagi segítséget szüleitől, akinek diákhitele van, az nem tudja ezt az összeget az ösztöndíjhoz hozzatenni. Másrészt a nyelvtudás. Az egy dolog, hogy van egy angol nyelvvizsgám, de egészen más helyzet angol nyelvű előadásokat hallgatni, jegyzetelni, az angolszász rend szerint aktívan részt venni az órákon. Tehát be kell mérni, hogy ki az, akinek nem kudarccsal, hanem szárnyakat ad az Erasmus-helyzet. Azt például a magyarországi felsőoktatás megtehetné, hogy speciális tantárgyakat illeszt be a tanrendbe, ahol ezt megtanítják.

Andrási Monika – BCE: Hoznék egy tényezőt, amelyet mostanában egyre többet mérlegelünk. A bolognai rendszerrel megváltozott a külföldi részképzésnek, illetve szakmai gyakorlatnak a helye, az időzítése. A régi rendszerben volt öt éve egy hallgatónak arra, hogy a tanulmányai alatt valamikor kimenjen külföldre. Magyarországon tette a dolgát, TDK-zott, előre megírt forogatókönyvek alapján meneteltek a hallgatói életutakon a diákok. Viszont a bolognai rendszerrel a hallgatónak két választási lehetősége lett. Vagy az első három évbe szuszakolja bele a külföldi utat, amikor hét félév alatt még egy szakdolgozatot is meg kell írni, és egy féléves kötelező szakmai gyakorlatot is el kell fogadtatni. Hova is fér ebbe a külföldi részképzés? Eddig kiment 21-22 évesen külföldre, most pedig menjen ki 19 évesen? Szerintem nagyon nem mindegy, hogy valaki hány éves, amikor kimegy külföldre tanulni, dolgozni. A második opció, hogy a hallgató kihagyja az alapképzésben a külföldi tanulmányi, szakmai gyakorlati lehetőségeket, és majd a mesterképzésben veszi igénybe. Végül azt se felejtsük el, az is lehetőség, hogy valaki, aki itthon elvégzi az alapképzést, utána egyből külföldre megy tanulni. Akkor lesz igazi kérdés, hogy visszajön-e hozzánk, és hazahozza-e a tudását.

Puskás-Vajda Zsuzsa – FETA: Igen, a kreditelismertetések menete is akadályozó tényező: ha nem fogadják el a kreditjeit, akkor tovább csúszik még egy fél évvel, amit extra finanszírozni kell.

Fazekas Melinda – SZTE: Mindig törekedtünk arra, hogy programjainkon, rendezvényeinken keresztül minél több külföldi, akár önkéntes programmal, akár gyakorlattal, munkavállalással foglalkozó szervezettel tudjanak kapcsolatba lépni a hallgatók. Bár a külföld iránti érdeklődés megvan részükről, de sok nagyon jó kezdeményezésről nincsen tudomásuk, ezért is célunk ezeket felvillantani, elhozni hozzájuk ezen programok gazdáit, koordinátorait. Fontos, hogy lássák, milyen lehetőségek állnak előttük, melyik passzol leginkább elképzeléseikhez, és elkezdjenek azon gondolkodni, mikor szeretnék beütemezni maguknak a külföldi utat. Ha belföldi és külföldi gyakorlat egyaránt terítéken van, tudják optimálisan beékelni, megszervezni mindkettőt.

FeMű: *Elhangzott az, hogy a krízis kialakulásának esélye a hallgatói életút alatt megduplázódott a képzés átalakulása miatt. Nincsen egy biztos forogatókönyv a hallgatói életútra. Milyennek látják a mai hallgatók jövőképét? Mennyire bizakodóak?*

Melles Virág – Kortárs Segítő Csoport: Fiatalként van egy alapvető bizakodás a legtöbb emberben, de azt hiszem, hogy a hallgatók, ha nem is pesszimisták, de legalábbis realisak. Lát-szanak a nehézségek, de közben van küzdeni akarás, küzdeni vágyás, és az a kérdés, hogy ez a kettő milyen arányban van valakiben.

Lőrincz Ákos – SE: Nem hálás elmondani, hogy a mai egészségügyi hallgatók hogyan látják a jövőjüket. Még ijesztőbb az a válasz, hogy hol látják a jövőjüket, és hol nem látják a jövőjüket. Én abban az egyben tudok bizakodó lenni, és mindig azt is mondjuk nekik, hogy amiből kevés van, annak egyszerű közgazdasági okból előbb-utóbb felmegy az ára akkor, ha szükség van rá. Sokan megértik ezt, és az elmúlt szűk időszakban még mindig sokkal több pozitív dolog történt magában a szakmában, ami ad bizakodásra okot, mint az elmúlt tíz-tizenkét évben. Megláttuk a gödör alját, de akkor is volt valamekkora összefogás azért, hogy vegyenek minket észre, és bízunk benne, hogy a jó irányba tett óvatos lépések kitartanak, és a nagy pesszimizmus mögött ki-kilátzó optimista hozzáállás megerősödik.

Puskás-Vajda Zsuzsa – FETA: Jó felnőttnek lenni a fiatalok között. Azt tapasztalom, hogy az ELTE kortárs segítők hihetetlenül lelkesek, és olyan dolgokat tudnak, amiket én sosem gondoltam végig. Nagyon hálás vagyok, hogy ezt közelelről megtapasztalhatom. Más helyzetben vannak, mint az én generációm, sokkal több kihívással szembesülnek. A felsőoktatási szintéren mozgó fiatalokra gondolva mondom ezt. Azok, akik kiesnek az oktatásból már nagyon korán, azoknak sokkal, de sokkal nehezebb. Talán a legfontosabb: elhítenni mindenkivel, hogy érdemes tanulni. Előbb-utóbb lesz annak haszna és értelme, hogy az ember megtanult olyan dolgokat is, amelyek értelmetlennek tűntek a képzési helyzetben.

Fazekas Melinda – SZTE: Azoknak a hallgatóknak, akikkel tanácsadáson keresztül találkozom, egy része nagyon ambiciózus és hihetetlen tudatos, mindent megtesz annak érdekében, hogy tervei megvalósuljanak. Másik részüknél pedig azt látom, hogy nem foglalkozik ezzel kérdéssel egészen addig, amíg a diplomát a kezébe nem kapja, vagyis az utolsó pillanatig halogatja a cselekvést, a karriertervezést.

Andrási Monika – BCE: Ha 1–9-ig kellene osztályozni, hogy mennyire bizakodóak a hallgatók, én 8-ast adnék nekik. A végzetteink realisan látják a képet, s bizakodónak tekinthetők. Szerencsére nagyon kevés olyan emberrel találkoztam, akit a lemondás jellemez, és én is nagyon örülök, hogy ilyen légkörben dolgozhatunk. Legutóbb a legfontosabb igazolás az volt a derűlátásra, hogy az állami ösztöndíjszerződést rengeteg hallgató aláírta. Sokkal többen, mint ahogy azt gondoltuk és vártuk. Mikor megkérdeztük, hogy miért, a válasz az volt: mikor lesz az még! (Három év múlva.) Ez egy fantasztikus világlátás.

Készítette: Garai Orsolya és Koltói Lilla

Aula